

Commissie Hoger Onderwijs

Rapport in het kader van het
kwaliteitstoezicht van de
HBO5-opleidingen

RHIZO 4 Kortrijk

34926

Vlaanderen
is onderwijs & vorming

Rapport in het kader van het kwaliteitstoezicht van de hbo5-opleidingen
door de Commissie Hoger Onderwijs
34926 RHIZO 4 Kortrijk

1. Conclusie

Onderwerpen	Oordeel
De onderwijsinhoud	Voldoende
Het onderwijsproces	Voldoende
De uitkomst van het onderwijs	Voldoende
Personeel, materiële voorzieningen en interne kwaliteitszorg	Voldoende
Eindoordeel	Voldoende

De Commissie Hoger Onderwijs heeft bij haar beoordeling niet in overweging genomen of de opleidingen HBO5-Verpleegkunde conform de Europese Richtlijn betreffende de erkenning van beroepskwalificaties zijn ingericht. Deze problematiek zal worden onderzocht in een afzonderlijk, gezamenlijk rapport.

2. Bevindingen

Algemeen

RHIZO 4 Kortrijk heeft de hogeschool VIVES als partner in het samenwerkingsverband. Beide instellingen werken ook in elkaars nabijheid. De Commissie kreeg via het ZER geen zicht op de reële samenwerking.

De onderwijsinhoud

Op 1 september 2016 wordt een nieuwe curriculumhervorming operationeel. De vorige herziening dateert van 1 september 2011. De recent opgemaakte – maar nog niet goedgekeurde – domeinspecifieke leerresultaten (DLR) zijn daarbij één van de vertrekpunten. Tot nu volgde de opleiding het competentiegerichte leerplan (2004) van het katholieke onderwijsnet, waarbij 10 kerncompetenties worden onderscheiden. Een tabel toont aan dat alle kerncompetenties opgenomen werden binnen de domeinspecifieke leerresultaten, maar dat de DLR werden uitgebreid met competenties die niet in het leerplan voorkomen. De opleiding koos ervoor het werkveld, zowel op lokaal als op Vlaams niveau, en oud-studenten actief te betrekken bij de vormgeving van het nieuwe curriculum. Daarnaast vonden drie schooleigen processen plaats: het expliciteren van de visie en missie van de school, het opmaken van gedragsindicatoren in relatie met de DLR en het clusteren

van de DLR. De clusters kunnen begrepen worden als de kerntaken van een verpleegkundige.

Doorheen de modules is er een opbouw van contexten. In het derde jaar kiest de student één van deze contexten: ouderenzorg, psychiatrische verpleegkunde, thuisverpleegkunde, verpleegkunde bij mensen met een beperking of ziekenhuisverpleegkunde. Dat derde jaar is een uitgesproken praktijkjaar. Van bij de start van zijn opleiding leert de student inhouden te integreren, telkens op een ander niveau. In het tweede jaar kan een student al een voorkeurtraject volgen.

Internationalisering binnen de opleiding bestaat uit een keuzelessenpakket Frans of Engels waarin de communicatie met een anderstalige zorgvrager in een verpleegkundige context centraal staat en in kansen om internationale stages te lopen in verschillende settings.

Het ZER formuleert vooral een onderwijskundige visie maar geeft al bij al een weinig concreet beeld van de opleiding. Het is jammer dat het ZER niet explicieter ingaat op de concrete verschillen tussen het bestaande curriculum en het nieuwe curriculum.

Het toekomstige programma zou uitgebouwd worden rondom een systeem van studiepunten. Deze aanpak valt warm aan te bevelen, maar spoort de voorgestelde onderwijsbenadering daar wel mee? Het voorstel blijft vrij vaag en geeft aanleiding tot heel wat vragen. Hoe zal het programma verder opgedeeld worden in vakken en clusters? Wat wordt de omvang er van? Steeds 3 studiepunten of zijn er varianten mogelijk? Spijtig genoeg is er slechts één (theoretisch?) voorbeeld voor een vak van 3 studiepunten dat aangeeft hoe de studietijd verdeeld is. In dit voorbeeld wordt er per 3 studiepunten 18 tot 32 uur besteed aan zelfstandige verwerkingstijd. Hoe werd dit bepaald? Er werd geen studietijdmeting uitgevoerd. Is de voorgestelde verdeling wel toepasbaar voor alle types van activiteiten? Wat met de stages en andere klinische onderwijsactiviteiten? Is daar evenveel zelfstudie nodig als voor de theoretische activiteiten? De instelling heeft nog veel werk om het nieuw programma vorm te geven.

RHIZO 4 Kortrijk vermeldt zelf als sterk punt van de opleiding haar innovatief karakter en responsief en proactief vermogen. De geplande curriculumwijziging moet dit aantonen. Een ander sterk punt is dat strategische keuzes gemaakt worden in het belang van de student.

Het onderwijsproces

RHIZO 4 Kortrijk zet in op flexibele en gedifferentieerde trajecten door het inrichten van drie opleidingswegen: dagonderwijs (85,5% van de studenten), gecombineerd onderwijs (combinatie werken-studeren) (7,2%) en werkplekleren in leper/Poperinge (4,2%).

Er worden twee vormen van klinisch onderwijs onderscheiden: werkplekleren en stage. Een tabel in het ZER biedt een helder overzicht van de belangrijkste verschilpunten daartussen.

Deze instelling geeft zeer veel aandacht aan werkplekleren. Dit is een zeer positieve ontwikkeling en hopelijk zal het verder gezet worden. De mogelijkheid tot het uitwerken van een systeem van gecombineerd leren is eveneens positief. Maar heeft de school al gedacht om in het kader van het voorgestelde studiepuntensysteem te werken met het verwerven van studiepunten via een EVC-procedure voor deze studenten alvorens de opleiding aan te vatten? Vooral in het kader van de intense samenwerking met VIVES lijkt het de moeite waard om dit verder te bestuderen. De instroom van studenten vanuit de professionele bacheloropleiding wordt reeds via een EVC-EVK procedure behandeld.

Het theoretisch onderwijs is opgedeeld in MOD-uren (modulaire uren of contacturen), GOA-uren (gedifferentieerde onderwijsactiviteiten) en OPA-uren (opleidingsgebonden persoonlijke activiteiten). Voor het aanbieden van het theoretisch onderwijs streeft de opleiding naar activerende werkvormen en dit draagt bij aan een krachtige leeromgeving voor de studenten.

Tussen 2010 en 2015 kende RHIZO 4 Kortrijk een groei van het aantal studenten. Er zijn twee instroommomenten: 1 september en 1 februari. De grootste groep instromende studenten heeft een zesde jaar BSO als vooropleiding en behaalde dus het getuigschrift van het secundair onderwijs niet. Daarnaast telt de opleiding een grote instroom van zorgkundigen, zijnde generatiestudenten die een zevende jaar BSO thuis- en bejaardenzorg aflegden of zij-instromers die met behulp van VDAB of Project 600 de opleiding verpleegkunde aanvatten. Voor deze studenten bestaat de mogelijkheid om in de tweede module te starten. Alle studenten behalen na het slagen voor de eerste twee modules het attest van zorgkundige. Bij de instroom van studenten die met ondersteuning van VDAB of Project 600 studeren merkt de school een daling in de laatste drie schooljaren.

Studenten die niet aan de toelatingscriteria voldoen, kunnen instromen na een toelatingsproef. De toelatingsproef is op dit ogenblik het voorwerp van studie om samen met VIVES een wetenschappelijk onderbouwde toelatingsproef op te stellen. Waarom? Was de bestaande proef niet goed? Wat was het studierendement van de studenten die via een toelatingsproef konden starten? Er zijn alleen maar algemene slaagcijfers maar geen details volgens vooropleiding, zij-instromers, enz. Het globale studierendement is hoog maar niet realistisch. Wat is het slaagcijfer met inbegrip van de studenten die de studies stopzetten in de loop van het jaar? Er zijn alleen minimale elementaire cijfers beschikbaar over het studierendement.

Omdat studenten in de HBO5-opleiding Verpleegkunde vaker dan in de bacheloropleiding uit kwetsbare milieus komen, wil de opleiding een goed uitgebouwde studentenbegeleiding opzetten. Een bijlage bij het ZER bevat daaromtrent een visietekst. De studenten van RHIZO 4 Kortrijk kunnen een beroep doen op een aantal sociale voorzieningen (STUVO, ingericht door Hogeschool VIVES). De studiebegeleiding wordt voldoende toegelicht. Er zijn twee voltijdse studentenbegeleiders die nog bijgestaan worden door docenten voor bepaalde aspecten. Ze nemen de rol op van coaches bij problemen voor taal, wiskunde en ICT. Spijtig genoeg is er enkel een cijfer voor het globaal aantal consultaties voor psychosociale begeleiding en trajectbegeleiding vermeld. Andere detailcijfers zijn niet beschikbaar: het aantal personen dat beroep doet op begeleiding, voor welke specifieke hulp, enz. Hoeveel sessies zijn voorzien voor bepaalde begeleidingen, enz.? Er wordt wel verwezen naar workshops stress en faalangst. Hoe zitten die in elkaar? Hoeveel sessies, hoeveel deelnemers; enz.? De Commissie mist nog een onderbouwing van de activiteiten van de studentenbegeleiders.

Het ZER geeft een overzicht van de verschillende gehanteerde evaluatievormen. Het zwaartepunt van de evaluatie ligt in het klinisch onderwijs. Het toetsbeleid wordt in algemene termen toegelicht. Het lijkt te voldoen aan de verwachtingen maar kan met de voorhanden zijnde informatie niet echt getoetst worden.

Het ZER bevat tweemaal een tabel met slaagcijfers van de laatste vijf jaar per module. Die tabel is evenwel geen weergave van de tussentijdse uitval van de studenten.

De opleiding formuleert voor dit onderwerp (net zoals voor de andere onderwerpen) een aantal groeipunten.

De uitkomst van het onderwijs

Verpleegkundige is een knelpuntberoep, hoofdzakelijk door een kwantitatief tekort aan verpleegkundigen, zo stelt het ZER. Dat wordt weinig toegelicht. Uit een bevraging bij alumni bleek dat 86,8% al tijdens de opleiding werk vond. Zij gaan over het algemeen akkoord met de stelling dat de HBO5-opleiding hen goed heeft voorbereid op het werkveld.

De analyse van de tewerkstelling van afgestudeerden lijkt goed en steunt op een bevraging bij een steekproef van afgestudeerden. De Commissie had graag meer gegevens gekregen over de representativiteit van de steekproef en hoe ze werd getrokken. Nu kunnen de vaststellingen niet ernstig worden genomen.

De brugopleiding naar de bacheloropleiding Verpleegkunde in VIVES telt nu 60 tot 120 studiepunten, afhankelijk van het aantal jaren werkervaring. Omwille van de verlengde opleidingsduur van de bacheloropleiding verpleegkunde wordt dit opgetrokken tot 150 studiepunten, ongeacht werkervaring. Het ZER bevat geen kwantitatieve gegevens over de doorstroom van studenten naar andere opleidingen.

Al bij al is dit onderwerp erg mager uitgewerkt. De bevindingen hierover van het professionele veld komen in het ZER niet aan bod. De opleiding stelt zelf dat de uitbouw van een meer diepgaande en duurzamere samenwerking met werkveldpartners, bijvoorbeeld met het oog op werkplekleren, een groeipunt is.

Personeel, materiële voorzieningen en interne kwaliteitszorg

De instelling beschikt over een goede student-docent ratio. RHIZO 4 Kortrijk heeft 73 docenten en stagebegeleiders in dienst, waarvan 12% mannen. In totaal gaat het om ruim 63 FTE. De overgrote meerderheid van het personeel werkt uitsluitend voor de school, meestal na een aantal jaren werkervaring als verpleegkundige. 90% van de personeelsleden volgde een opleiding als verpleegkundige, maar over de andere 10% is weinig geweten (wat is hun achtergrond en ervaring? Wat doen ze precies?) Van de personeelsleden heeft 19,5% een masterdiploma. 84% van de personeelsleden beschikt over een pedagogisch bekwaamheidsbewijs en 10% is bezig met de SLO-opleiding.

Er zijn vijf kernteams die bepaald zijn volgens opleidingsweg. Daarnaast behoort elk personeelslid tot een clusterwerkgroep over de opleidingswegen heen. Dit moet de samenhang waarborgen.

Er is voldoende aandacht voor de opvolging van het personeel, de kwaliteitsbewakingen, de permanente vorming en ook de taakverdeling.

Er zijn meerdere participatieorganen. In een bijlage bij het ZER zit onder meer een verslag van een vergadering van het Permanent Inspraak Team (PIT) dat aantoont dat inhoudelijk overleg daar reëel aan de orde is. Het ZER beschrijft de initiatieven voor (aanvangs)-begeleiding van (nieuwe) personeelsleden. Er worden vaker bijscholingen op vakinhoudelijk vlak dan op pedagogisch-didactisch vlak gevolgd. Daarom wordt een aantal acties ondernomen.

RHIZO 4 Kortrijk bevindt zich op de campus van de Hogeschool VIVES in Kortrijk, waarmee de school een samenwerkingsverband sloot. De school huurt lokalen binnen het studiegebied gezondheidszorg. Bij een bevraging in 2015-2016 werden de praktijklokalen als onvoldoende ervaren. De informatie over de infrastructuur is minimaal. In ieder geval lijkt de samenwerking met VIVES niet succesrijk te zijn voor de HBO5-afdeling. Ondanks deze

samenwerking lijken de kwaliteit en het aantal lokalen en onderwijsmiddelen echt beperkt te zijn. Vooral rekening houdende met de groeiende studentenbevolking is dit een probleem. De school streeft tegen september 2016 naar een verbetering van de huidige infrastructuur. De studenten van de HBO5-opleiding Verpleegkunde kunnen ten volle gebruik van maken van de bibliotheek van VIVES.

Binnen de school zijn er twee personeelsleden, samen 0.5 FTE, aangesteld als kwaliteitscoördinatoren. Een bijlage van het ZER bevat de visietekst kwaliteitszorg waarin de visie op kwaliteitszorg in drie dimensies wordt toegelicht: op professioneel vlak, op organisatorisch vlak en op relationeel vlak. In een vierjarige bevragingscyclus worden elementen uit de verschillende INK-gebieden systematisch bevroegd.

3. Aanbevelingen

De onderwijsinhoud

Het verdient aanbeveling dat RHIZO 4 Kortrijk de invoering van het nieuwe programma en het studiepuntenstelsysteem kritisch blijft opvolgen.

Het onderwijsproces

Het verdient aanbeveling dat RHIZO 4 Kortrijk de toepassing van de EVC-procedure (zeker voor wat werkplekleren betreft) koppelt aan de invoering van het studiepuntenstelsysteem.

Het verdient aanbeveling dat RHIZO 4 Kortrijk de studie over een vernieuwde toelatingsproef voor wie niet aan de wettelijke voorwaarden voldoet laat voorafgaan door een grondige en kritische analyse van de effecten van de huidige toelatingsproef.

Het verdient aanbeveling het werkpakket van de studentenbegeleiders te expliciteren en de effecten van hun werk beter in kaart te brengen.

De uitkomst van het onderwijs

Het verdient aanbeveling dat RHIZO 4 Kortrijk alle aspecten met betrekking tot de uitkomst van het onderwijs meer van nabij opvolgt en op basis van die bevindingen een adequaat beleid formuleert.

Personeel, materiële voorzieningen en interne kwaliteitszorg

Het verdient aanbeveling dat RHIZO 4 Kortrijk – in samenwerking met VIVES - een behoeftenstudie uitvoert met betrekking tot de nodige infrastructuur en op basis daarvan een investeringsbeleid uitwerkt.

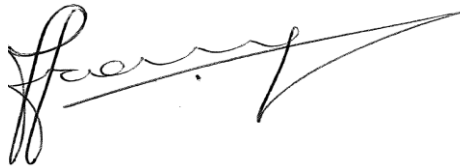
Slot

Het ZER is 'professioneel' geschreven door de kwaliteitscoördinatoren. Het geeft een realistisch beeld van de opleiding. Helaas blijft het op vele punten toch oppervlakkig.

Het ontwerp van rapport werd aan de instelling bezorgd voor eventuele opmerkingen en/of bezwaren van technische aard. De instelling heeft per e-mail gereageerd op verscheidene elementen van het ontwerprapport. Bepaalde van deze reacties hebben geleid tot aanpassingen in het definitief vastgestelde rapport. Sommige elementen hebben daarentegen niet geleid tot aanpassingen in het definitief vastgestelde rapport aangezien de Commissie haar bevindingen en nuances uit het ontwerprapport wenste te behouden of omdat het nieuwe informatie betrof die werd aangeleverd na het indienen van het zelfevaluatie-rapport en de opmaak van het ontwerprapport.

Brussel, 25 november 2016

Voor de Commissie Hoger Onderwijs

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Luc François', with a long horizontal stroke extending to the right.

Luc François

Voorzitter Commissie Hoger Onderwijs